

29. 01. 2019.
Nr. 04 (1062)

JURISTA VĀRDS
Una lex — una iustitia omnibus

Par žurnālistu tiesībām
iepazīties ar krimināllietu
materiāliem

Būtiskākās izmaiņas tiesu
sistēmā un tiesību politikas
jomā

Madara Meļņika, Andris Tauriņš

Autortiesību direktīvas 13. pants: starp tiesisku atlīdzību un interneta filtriem

Direktīvas projekta saskaņošanu ar Padomi,¹⁴ deputātiem izsakot vēlmi septembrī vēlreiz debatēt par direktīvas saturu. Divi no galvenajiem iemesliem šādi reakcijai bija Direktīvas 11. un 13. pants – pirms balsojuma par šiem pantiem savus iebildumus izteica gandrīz viens miljons iedzīvotāju¹⁵ un vairāk nekā 145 nevalstiskās organizācijas,¹⁶ paūzot bažas par draudošo interneta cenzūru. Tādēļ A. Fosam tika noteikts sagatavot jaunu 13. panta redakciju, kas tika apstiprināta septembrī.¹⁷

2018. gada nogalē sākās Trialoga sarunas starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju, tomēr vairākas reizes debātes beidzās bez rezultāta.¹⁸ 2019. gada 21. janvārī plānotā pēdējā tikšanās 18. janvārī tika atcelta, Eiropas Savienības Padomē darbojošo valstu ministriem nespējot vienoties par 11. un 13. panta gala versiju.¹⁹ Tas nozīmē, ka sarunas krietni ieilgs un situācija ir vēl sarežģītāka, nekā varēja šķist.

Panta saturs un attīstība

Sākotnējā Eiropas Parlamenta piedāvātā panta versija un reakcija uz to

Sākotnējā versijā pants lakoniski noteica, ka informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējiem sadarbībā ar tiesību īpašniekiem būs jāveic pasākumi, kas nodrošina savstarpēji noslēgto licences līgumu funkcionēšanu. Platformām būtu bijis jākontrolē, lai tajās pilnībā nebūtu pieejami darbi vai citi tiesību objekti, ko kā aizskarošus identificējuši tiesību īpašnieki. Minētajiem pakalpojumu sniedzējiem jāievieš sūdzību un kompensāciju mehānismi.²⁰

14 Kalniņa V. Kas notika ar autortiesību direktīvu. Jurista Vārds, 17.07.2018., Nr. 29 (1035), 2. lpp.

15 Change.org. Stop the censorship-machinery! Save the Internet! Pieejams: <https://www.change.org/p/european-parliament-stop-the-censorship-machinery-save-the-internet> [skatīts 18.12.2018.], kad petīciju bija parakstījuši jau vairāk nekā 4 000 000 cilvēku].

16 Call to Members of the European Parliament – Europe's citizens, startups, human rights organisations, publishers, creators, educators, cultural heritage professionals, librarians, and researchers ask for your support. Pieejams: <http://copybuzz.com/wp-content/uploads/2018/07/Copyright-Open-Letter-on-EP-Plenary-Vote-on-Negotiation-Mandate.pdf> [skatīts 18.12.2018.].

17 Parliament adopts its position on digital copyright rules. 12.09.2018. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180906IPR12103/parliament-adopts-its-position-on-digital-copyright-rules> [skatīts 07.12.2018.]; Eiropas Parlamenta 2018. gada 12. septembrī pieņemtie grozījumi priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) (1) (Parastā likumdošanas procedūra: pirmais lasījums). Pieejami: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+XML+V0//LV> [skatīti 18.12.2018.].

18 Hirthe T. No political consensus in 2018. Leistungsschutzrecht.info, 17.12.2018. Pieejams: <https://leistungsschutzrecht.info/news/2018-12-17/no-political-consensus-in-2018> [skatīts 22.01.2019.].

19 Reda J. Copyright negotiations hit a brick wall in Council. The Blog of Julia Reda, 18.01.2019. Pieejams: <https://julireda.eu/2019/01/copyright-hits-wall/> [skatīts 22.01.2019.].

20 Eiropas Parlamenta 2018. gada 12. septembrī pieņemtie grozījumi priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) (1) (Parastā likumdošanas procedūra: pirmais lasījums). Pieejami: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+XML+V0//LV> [skatīti 18.12.2018.].

Praksē tas nozīmētu, ka tādām lielapjoma lietotāju saturu saturošām platformām kā *Youtube*, *Instagram* un *Tumblr* vispirms būtu jāvienojas ar satura turētājiem par licenču līgumu noslēgšanu. Pēc tam platformām sadarbībā ar satura īpašniekiem būtu jānodrošina, ka pakalpojumos nav neatļauti pieejami aizsargāti darbi vai citi tiesību objekti. Atbilstoši šādam regulējumam filtri kā pirmie izskatītu visu lietotāju augšupielādēto saturu un pieņemtu lēmumu par tā atļaušanu augšupielādei vai augšupielādes liegumu, ja jaunais saturs aizskartu kāda jau aizsargāta lietotāja autortiesības. Automātiska satura bloķēšana būtu aizliegta – tomēr katrs augšupielādējama fails tiktu izvērtēts.

Līdz ar normas spēkā stāšanās tiešsaistes platformas būs tieši atbildīgas par preventīvu aizskārumu novēršanu – protams, ar nosacījumu, ka tām neesot uzlikts pienākums “automātiski uzraudzīt visu saturu”.

Atbilstoši Juridiskās komisijas skaidrojumam galvenais šī regulējuma mērķis bija noteikt platformu atbildību par autortiesību pārkāpumiem un nodrošināt autortiesību ievērošanu, vienlaikus netaisnīgi neierobežojot vārda brīvību.²¹ Norma esot izveidota, reaģējot uz netaisnīgo situāciju, ka autoru darbi rada lielus ienākumus tiešsaistes platformām, tomēr no šiem līdzekļiem paši autori nesaņem gandrīz neko.²² Šādu pozīciju un 13. panta pieņemšanu pašsaprotamā kārtā atbalstīja gandrīz visas Briselē aktīvās organizācijas, kas pārstāv autortiesību īpašniekus un profesionālās radošās personas.²³ To skaitā ir, piemēram, Eiropas filmu direktoru federācija, Eiropas scenogrāfu federācija un Audiovizuālo autoru biedrība. Organizāciju ieskatā, ilgtermiņa ieguvumi līdzsvaros īstermiņa sekas.

No otras puses, pret Juridiskās un cilvēktiesību komisijas piedāvāto panta versiju izteicās citas Eiropas Parlamenta komitejas,²⁴ aptuveni 50 pilsoņu tiesību

21 Parliament adopts its position on digital copyright rules. 12.09.2018. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180906IPR12103/parliament-adopts-its-position-on-digital-copyright-rules> [skatīts 07.12.2018.].

22 Axel Voss on copyright reform: “We want to protect the rights of creatives”. 12.09.2018. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20180628STO06869/copyright-reform-we-want-to-protect-creatives-rights> [skatīts 18.12.2018.].

23 IMPALA: Creativ sector call to uphold the mandate on copyright. 04.07.2018. Pieejams: <http://impalamusic.org/content/creative-sector-call-uphold-mandate-copyright> [skatīts 18.12.2018.].

24 Abas komisijas piedāvājušas JURI sākotnējam piedāvājumam alternatīvu 13. panta versiju. Skat: Communia Association. Here is an alternative version of Article 13 that the European Parliament should support. 29.05.2018. Pieejams: <https://www.communia-association.org/2018/05/29/alternative-version-article-13-european-parliament-support/> [skatīts 18.12.2018.].

organizācijas,²⁵ tehnoloģiju jaunuzņēmumus²⁶ un programmatūru izstrādātājus²⁷ pārstāvošas organizācijas, Eiropas vadošo intelektuālo īpašumu izpētes centru akadēmiki,²⁸ Maksa Planka institūts (*Max Planck Institute*),²⁹ tehnoloģiju milzuzņēmumi, piemēram, *Mozilla*,³⁰ un radošās personības.³¹

Panta pretinieki norādīja, ka šādi gandrīz visas interneta platformas (izņemot pašas mazākās) tiks padarītas par vainīgām par jebkādiem to lietotāju paveiktiem autortiesību pārkāpumiem.³² Rezultātā tiktu radīta privātā cenzūra, platformām ar algoritmu un filtru starpniecību dzēšot lietotāju darbus vēl pirms to augšupielādes un apdraudot dalīšanos ar jebkuru jaunradi, kas satur kaut vai fragmentu no kāda cita autora aizsargāta darba.³³

Filtru mehānismi nav atzīstami par labāko veidu, kā cīnīties pret autortiesību aizskārumu. Tomēr video augšupielādētāju bažas par iespējamo viņu kanālu slēgšanu vai *Youtube* "nāvi" ir nepamatotas.

Eiropas Parlamenta prezidentam Antoni Tajani adresētā vēstulē savu viedokli izteica arī 70 "interneta tēvi", ieskaitot Vintu Cerfu (*Vint Cerf*) un Timu Bērnseru-Li (*Tim Berners-Lee*). Viņu ieskatā, šāda norma "pārveidotu internetu no atvērta platformas (...) uz instrumentu

automatizētai uzraudzībai un lietotāju kontrolei".³⁴ Līdzīgi rīkojies arī ANO īpašais ziņotājs vārda brīvības jautājumos.³⁵ Deviņas lapas garās vēstules ietvaros Dāvids Kaje (*David Kaye*) norādījis, ka 13. pants varētu rezultēties cenzūrā un "aktīva monitoringa režīmā".³⁶ Savukārt Džima Killoksa (*Jim Killock*), *Open Rights Group* izpilddirektora, ieskatā, "13. pants radītu robotisku autortiesību režīmu, kas iznīcina jebkuru attēlu, tekstu, mēmi (humoristiska rakstura parodiju) vai videoklipu, kurā iespējami ietverti arī ar autortiesībām aizsargāti materiāli. Tas novestu pie pilnīgi likumīgu materiālu, tostarp ziņu un kampaņu video, cenzūras".³⁷

Parlamenta pieņemtā panta redakcija

Minēto iebildumu rezultātā pants tika pārveidots, izslēdzot dažus kritiski vērtētos terminus – tai skaitā tiesas atsauces uz filtriem – un ietverot norādes uz kompensāciju un sūdzību mehānisma aprakstiem, Komisijas un dalībvalstu sadarbību, kā arī darbu, uz kuriem attiecas autortiesību izņēmumi, aizsardzību. Šie ir uzskatāmi par būtiskiem uzlabojumiem interneta lietotāju tiesību aizsardzībā. Tomēr pants joprojām saglabā savus galvenos uzsvarus: licences līgumu slēgšanas pienākumu un sadarbību starp tiešsaistes satura kopīgošanas pakalpojumu sniedzējiem (jauns termins) un tiesību īpašniekiem, lai nodrošinātu, ka pakalpojumos nav neatļauti pieejami aizsargāti darbi vai citi tiesību objekti. Respektīvi, lai gan satura filtrēšana vairs nav tieši pieprasīta, platformas tāpat būtu atbildīgas par tajās glabāto saturu, ja vien tās pirms jebkāda nelegāla satura augšupielādes neveiktu konkrēta rakstura darbības. Šādu piedāvājumu Eiropas Parlaments virzīja apstiprināšanai Trialoga diskusiju rezultātā.

Lai gan panta kodols tika saglabāts, vairāki no panta izveides laikā izteiktajiem iebildumiem tika ņemti vērā. Piemēram, nekomerciāla satura ielādēšanai tādās platformās kā Vikipēdija vairs netiek piemērotas autortiesību noteikumu prasības – vēl pirms gada šāda noteikuma nebija, un Vikipēdija arī pati īstenoja savu kampaņu pret direktīvu, slēdzot pieeju visiem interneta enciklopēdijas rakstiem.³⁸ Papildus tam īpaši izvērstis sūdzību mehānisma apraksts, nosakot, ka strīdu un kompensāciju mehānismiem strīdus gadījumā jābūt ātriem un efektīviem, visu sūdzību pārbaudi jāveic cilvēkiem,

25 Index on Censorship. Article 13: Monitoring and filtering of internet content is unacceptable. Pieejams: <https://www.indexoncensorship.org/2017/10/article-13-monitoring-filtering-internet-content-unacceptable/> [skatīts 18.12.2018.].

26 Allied for Startups. The EU copyright reform as an inclusive and innovative step towards a Digital Single Market. Pieejams: <http://www.innovatorsact.eu/wp-content/uploads/2018/03/20170927Allied-for-Startups-Copyright-Statement-6.pdf> [skatīts 18.12.2018.].

27 Open Letter to Secure Free and Open Source Software Ecosystem in the EU Copyright Review. Save Code Share. Skat.: <https://savecodeshare.eu/>

28 Copyright Reform: Open Letter #2 from European Research Centres. 26.04.2018. Pieejams: https://www.create.ac.uk/wp-content/uploads/2018/04/OpenLetter_EU_Copyright_Research_Centres_26_04_2018.pdf [skatīts 18.12.2018.].

29 Contributions by the Max Planck Institute for Innovation and Competition in response to the questions raised by the authorities of Belgium, the Czech Republic, Finland, Hungary, Ireland and the Netherlands to the Council Legal Service regarding Article 13 and Recital 38 of the Proposal for a Directive on Copyright in the Digital Single Market. Pieejams: https://www.ip.mpg.de/fileadmin/ipmpg/content/stellungnahmen/Answers_Article_13_2017_Hilty_Moscon-rev-18_9.pdf [skatīts 18.12.2018.].

30 MacDonald R. Parliament adopts dangerous copyright proposal – but the battle continues. Pieejams: <https://blog.mozilla.org/netpolicy/2018/06/22/jurivote/> [skatīts 18.12.2018.].

31 Piemēram: <https://twitter.com/stephenfry/status/1012363805714714624> [skatīts 17.12.2018.].

32 Reda J. European Parliament endorses upload filters and "link tax". Pieejams: <https://juliareda.eu/2018/09/ep-endorses-upload-filters/> [skatīts 18.12.2018.].

33 Vollmer T. European Parliament's Legal Affairs Committee Gives Green Light to Harmful Link Tax and Pervasive Platform Censorship. Pieejams: <https://creativecommons.org/2018/06/20/european-parliament-legal-affairs-committee-gives-green-light-to-harmful-link-tax-and-pervasive-platform-censorship/> [skatīts 18.12.2018.].

34 Article 13 of the EU Copyright Directive Threatens the Internet. Pieejams: <https://www.eff.org/files/2018/06/12/article13letter.pdf> [skatīts 18.12.2018.].

35 Mandate of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. OL OTH 41/2018, 13.06.2018. Pieejams: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/Legislation/OL-OTH-41-2018.pdf> [skatīts 18.12.2018.].

36 Turpat.

37 Cuthbertson A. New EU law could completely change how the internet works and outlaw memes, campaigners claim. *The Independent*, 19.06.2018. Pieejams: <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/eu-law-internet-memes-copyright-article-13-campaign-a8406581.html> [skatīts 18.12.2018.].

38 Bridinot par riskiem, ko rada EP autortiesību direktīva, tiek bloķēta Vikipēdija latviešu valodā. *LETA*, 05.07.2018. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/bridinot-par-riskiem-ko-rada-ep-autortiesibu-direktiva-tiek-bloketa-vikipedija-latviesu-valoda-14200559> [skatīts 18.12.2018.].

rezultātā pieņemot pamatotus lēmumus, turklāt dalībvalstīm arī nodrošina, ka lietotājiem ir pieejama neatkarīga strīdu izšķiršanas struktūra, kā arī tiesa. Viens no galvenajiem normas labojumiem bija mazo un vidējo uzņēmumu izslēgšana no aptverto platformu loka.

Lai gan daudzi no labojumiem tika veikti, balsoties uz saņemtajiem atzinumiem un iebildumiem, Eiropas Parlaments tomēr pilnībā nepakļāvās spiedienam un neatcēla normas pieņemšanu kā tādu. Kā nozīmīgs arguments tika izvirzīts tā sauktais “burbuļa efekts”, jo, kamēr daudzi no protestētājiem bija gatavi izteikt viedokli e-pasta vēstulēs, kas prasīja tikai pāris klišķus, klātienē savu viedokli pie Eiropas Parlamenta balsošanas laikā izteica vien daži.³⁹ Kā norādīja Eiropas Parlamenta deputāte Helga Truepela (*Helga Truepel*), arī šis kontrasts starp milzīgo mēstuļu skaitu deputātu e-pasta kastītēs un niecīgo fizisko klātbūtni⁴⁰ bija viens no faktoriem, kas daudzu balsotāju domas novirzīja par labu Direktīvas apstiprināšanai.⁴¹ bija radušās bažas par lobiju ASV “milžu” interesēs, kura ietvaros radītā ažiotāža neatbilda patiesajam iedzīvotāju noskaņojumam.

Panta virzība Trialoga sarunās un tā šībrīža redakcija

Sešu Trialoga sarunu laikā 13. panta redakcija bija viens no visvairāk apspriestajiem tematiem. Tomēr nevar teikt, ka Eiropas Savienības institūciju vidū valda absolūtas nesaskaņas: par dažām panta daļām visas puses jau ir spējušas vienoties. Respektīvi, ir skaidrs, ka pants Direktīvā tiks iekļauts, tomēr vēl meklējams kompromiss par detaļām.

Līdz šim puses vienojušās par panta tvērumu: tas aptvers tiešsaistes satura koplietošanas pakalpojumu sniedzējus. Šiem pakalpojumu sniedzējiem no autortiesību īpašniekiem būs jāsaņem autorizācija, piemēram, licences veidā (pants vairs tieši nenosaka, ka saņemama tieši un tikai licence), lai padarītu to augšupielādētos darbus pieejamus sabiedrībai. Interesanta ir norma, kas nosaka, ka šāda autorizācija aptvers arī citu lietotāju augšupielādes, ja tie nerīkosies, komerciālu nolūku vadīti, vai to darbība neradīs būtiskus ienākumus. Savukārt trešais šībrīža kompromisa panta punkts nosaka, ka tiešsaistes satura koplietošanas pakalpojumu sniedzēji, kas atbilstoši Direktīvai sabiedrībai padara pieejamu saturu – tāpat *Youtube*, *Instagram* un citi tikli – tiek izslēgti no E-komercijas direktīvas 2000/31/EC 14(1) panta atbildības

ierobežojuma. Šie abi nosacījumi šādā redakcijā ir jauni, jo šādā veidā Direktīva oficiāli mainītu līdzšinējo tiešsaistes platformu atbildības veidu. Šobrīd komerciālās tiešsaistes platformas atbilstoši E-komercijas direktīvai⁴² nav atbildīgas par uzglabāto informāciju, ja tām nav bijis zināms par informācijas (satura) nelikumību un, uzzinot par šādu pārkāpumu, tās nekavējoties veikušas darbības, lai liegtu piekļuvi uzglabātajai informācijai.⁴³ Līdz ar normas spēkā stāšanos tiešsaistes platformas būs tieši atbildīgas par preventīvu aizskārumu novēršanu – protams, ar nosacījumu, ka tām neesot uzlikts pienākums “automātiski uzraudzīt visu saturu”.⁴⁴

Platformas nebūs atbildīgas par tajās augšupielādētu nelegālu saturu, ja tās spēs pierādīt konkrētu kritēriju izpildi. Tomēr problēmas sagādā tieši šo kritēriju definēšana. No platformām draudošajām sekām ir atkarīgs to pieņemto iekšējo mehānismu spēks.

Visas iesaistītās institūcijas arī vienojušās, ka pakalpojumu sniedzēji pēc lietotāju lūguma nodrošinās informāciju par veiktajiem pasākumiem autortiesību aizsardzībā un piedāvās efektīvus un laicīgus sūdzību izskatīšanas mehānismus. Gadījumos, kad personas lūdz noņemt kādu augšupielādētu darbu, tām savu viedokli būs jāpamato, turklāt lēmumus noņemt kādu augšupielādētu darbu vai liegt tam piekļuvi būs jāpārskata platformu darbiniekiem – process nedrīkstēs būs pilnībā automātisks. Atsevišķi uzsvērts, ka Direktīva neaizskars ar Eiropas Savienības tiesībām noteiktos izņēmumus un ierobežojumus, šķietami pasargājot parodijas un žurnālistiku.

Aptuveni šāds arī gaidāms pieņemtā 13. panta saturs. Platformas nebūs atbildīgas par visu tajās augšupielādēto saturu, ja vien tās pierāda konkrētu kritēriju izpildi. Tomēr problēmas sagādā tieši šo kritēriju definēšana. Tieši no platformām draudošajām sekām ir atkarīgs to pieņemto iekšējo mehānismu spēks. Otrs jautājums rodas par mazo un vidējo uzņēmumu aizsardzību – lai gan šo platformu izslēgšana no Direktīvas tvēruma bija viens no Eiropas Parlamenta sasniegumiem, pastāv risks, ka šī norma tiks mainīta.

39 Levine L. European Copyright Reform Protests Draw Small Crowds After Online Avalanche. *Billboard*, 27.08.2018. Pieejams: <https://www.billboard.com/articles/business/8472479/european-copyright-protests-draw-small-crowds-after-online-avalanche-column> [skatīts 18.12.2018.].

40 “Totally Pissed Off” By Big Tech Spam EU Gives Artists A Copyright Victory. *The Trichordist*, 13.09.2018. Pieejams: <https://thetrichordist.com/2018/09/13/totally-pissed-off-by-big-tech-spam-eu-gives-artists-a-copyright-victory/> [skatīts 18.12.2018.].

41 Dredge S. Article 13 passed by European Parliament – what happens next? *Music Ally*, 13.09.2018. Pieejams: <https://musically.com/2018/09/13/article-13-passed-by-european-parliament-what-happens-next/> [skatīts 13.12.2018.].

42 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību). OV, 17.07.2000., L 178, 1.–16. lpp.

43 Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums, 10. panta piektā daļa. Latvijas Vēstnesis, 17.11.2004., Nr. 183 (3131).

44 Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market. COM (2016) 593 final – 2016/0280 (COD). PART 2: ARTICLES, Version 6.1., 14.12.2018., 13. panta 7. punkts.

Panta sekas līdzšinējo mehānismu un problēmu kontekstā

Līdzšinējā prakse

Atšķirībā no iepriekšējām panta redakcijām Eiropas Parlamenta pieņemtais variants nesatur tiešas atsauces uz satura filtriem. Tiešā veidā filtri kā jēdziens neparādās arī Trialogā apspriestajā normas versijā. Tomēr šis, iespējams, ir vienīgais veids, kā panākt pantā noteiktos mērķus un atbildības standartus: kopīgi par labu atzīto platformu atbildību par lietotāju augšupielādēto saturu, kā arī divas normas, par kurām pusēm vēl ir strīdi: atbildības noņemšanu gadījumā, ja platformas spēj pierādīt, ka tās ir pielikušas maksimālas pūles (piemēram, ieviesušas šādus filtrus), lai aizskarošais saturs neparādās internetā, un potenciālo pienākumu nodrošināt aizskaroša satura atkārtotu neparādīšanos internetā.⁴⁵ Komisijas piedāvātajā variantā platformas nebūtu atbildīgas par lietotāju veiktiem aizskārumiem, ja tās uzreiz pēc paziņojuma saņemšanas noņemtu vai deaktivizētu piekļuvi pārkāpumu izdarijušiem darbiem un novērstu to atkārtotu augšupielādi – Parlaments savukārt mudina platformas vispārīgi pārbaudīt katru augšupielādēto darbu. Tieši filtri ir galvenais panta kritikas pamats gan tā tapšanas pirmsākumos, gan joprojām.

Dažām mājaslapām jau ir apspriestajam regulējumam līdzīgi filtri. Piemēram, *Youtube* darbojas *ContentID*, kas salīdzina datubāzē augšupielādētus failus ar autortiesību īpašnieku augšupielādētiem failiem un atzīmē visus aizskarošos video. Ja video ir līdzīgs kāda autora materiālam, autortiesību subjekts var to bloķēt, komercializēt (konkrētos gadījumos daļot ienākumus arī ar video augšupielādētāju) vai izsekot video skatīšanās statistiku.⁴⁶ Atbilstoši publiski pieejamajai informācijai, kopš *Google* iegādājās *Youtube*, *ContentID* attīstībā un uzturēšanā ieguldīti vairāk nekā 60 miljoni ASV dolāru⁴⁷ un *ContentID* ir identificējis pietiekami daudz ļaunprātīgu izmantošanu, lai autortiesību īpašniekiem izmaksātu vairāk nekā divus miljardus ASV dolāru.⁴⁸

Papildus *ContentID* pašreizējā *Youtube* autortiesību pārkāpumu uzraudzības metode, kas pazīstama arī daudzos citos sociālajos tīklos ar nosaukumu “paziņošanas un izņemšanas sistēma” (*notice-and-take-down*),⁴⁹ atbildību par autortiesību aizsardzību piešķir autortiesību īpašniekiem.⁵⁰ Kad uzņēmums atklāj autortiesību aiz-

skārumu – piemēram, oriģinālā autora iesūtītas sūdzības rezultātā – augšupielādētājam tiek nosūtīts pieprasījums noņemt video. Potenciāli aizskarošā video autori tad sagatavo paskaidrojumus, kas tiek iesniegti *Youtube*. Ja attiecīgais videoklips ir uzskatāms par pietiekami pārveidotu (t.i., oriģinālu), videoklips tiek augšupielādēts no jauna jeb atjaunots iepriekšējā statusā. Arī *Facebook* ir ieviesis līdzīgu mehānismu, kur augšupielādētie darbi tiks salīdzināti ar datubāzē esošajiem.⁵¹

Tomēr ar šādiem mehānismiem, likumdevēja ieskatā, kā redzams, nepietiek.

Panta iespējamā ietekme un tās problemātika

Ja Direktīva tiks pieņemta tās skarbākajā paredzamajā versijā (t.i., nosakot platformu atbildības izņēmumu gadījumos, kad ieviesti visa satura filtri, kas novērstu gan aizskarošu darbu pirmo augšupielādi, gan to atkārtotu parādīšanos internetā pēc aizskaroša darba bloķēšanas), *Youtube* un pārējām lielapjoma platformām nāksies ieviest daudz stingrāku pirmspublicēšanas pārbaudi. *Youtube* būs jāveic vērienīgi *ContentID* paplašināšanas darbi, bet tām platformām, kuras šobrīd ir salīdzinoši pasīvas un izmanto tikai *notice-and-take-down* sistēmu, šādus filtrus būs jāveido no jauna. Daudzām platformām šis varētu būt pārāk liels un dārgs uzdevums.

Daļa problēmas slēpjas ne tikai atšķirībā starp platformu un mūzikas autoru ienākumiem, bet arī mūzikas izdevniecību ienākumos, kas salīdzinājumā ar autoriem esot relatīvi augsti, savukārt citi avoti uzsver šīs informācijas par naudas dalījumu absolūto necaurspīdīgumu. Tomēr šie nav ne Direktīvas, ne arī tās 13. panta jautājumi.

Papildus tam galvenās bažas izraisa šādu filtru darbība. Pirmkārt, platformas bailēs no iespējamās atbildības par autortiesību aizskārumiem šādus dzēšanas filtrus varētu izveidot pārāk stingrus, tiem “noķerot” darbus, kas ir tikai saistīti ar oriģināldarbiem. Otrkārt, algoritms ne vienmēr spēs saprast atšķirību starp pārveidotu darbu un tiešu atkārtotu augšupielādi: dažu autoru ieskatā, šobrīd vispār nepastāv tik augstas kvalitātes filtri, kas paši patstāvīgi spētu sekmīgi nošķirt tiesisku autortiesību lietojumu un to aizskārumu.⁵² Līdz ar to pastāv iespēja, ka video, kuros ir tikai aplūkots kāds oriģinālsaturs –

45 Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market. COM (2016) 593 final – 2016/0280 (COD). PART 2: ARTICLES, Version 6.1., 14.12.2018., 74.–80. lpp.

46 How Content ID works. Pieejams: <https://support.google.com/youtube/answer/2797370?hl=en> [skatīts 18.12.2018.].

47 Popper B. YouTube to the music industry: here's the money. The Verge, 13.07.2016. Pieejams: <https://www.theverge.com/2016/7/13/12165194/youtube-content-id-2-billion-paid> [skatīts 18.12.2018.].

48 Turpat.

49 Marsoof A. 'Notice and takedown': A copyright perspective. Queen Mary Journal of Intellectual Property, 2015, No. 5, pp. 183–205.

50 Submit a copyright takedown notice. Pieejams: https://support.google.com/youtube/answer/2807622?hl=en&ref_topic=2778544 [skatīts 18.12.2018.].

51 Facebook: Copyright. Pieejams: https://www.facebook.com/help/1020633957973118/?helpref=hc_fnav [skatīts 19.12.2018.].

52 Giannopoulou A. Proposed Directive on Copyright in the Digital Single Market: a missed opportunity? Alexander von Humboldt Institut für Internet und Gesellschaft, 11.09.2018. Pieejams: <https://www.hiig.de/en/proposed-directive-on-copyright-in-the-digital-single-market-a-missed-opportunity/> [skatīts 18.12.2018.].

piemēram, fanu veidotas alternatīvas stāstu versijas – tiks bloķēti vai dzēsti vēl pirms to augšupielādes, pretēji direktīvas autoru mērķim ar licenci aizsargāt arī nekomerciālu darbu tālākizmantotājus. To apliecina arī pieredze – piemēram, 2013. gadā vairākas kompānijas tika kritizētas par to pieprasījumiem dzēst videospēļu spēlēšanas procesa ierakstus, kuru autori nejausi bija izmantojuši kādu spēles ar autortiesībām aizsargātas mūzikas ierakstu.⁵³ Ja šāda dzēšana notika pat uz lūgumu pamata, pastāv risks, ka algoritms šādus video automatiski atzīmēs kā autortiesības aizskarošus.

Abus iepriekšminētos argumentus apstiprina kāds piemērs: cita norma, kuras centrā ir filtru mehānismi un atbildības novirzīšana uz tiešsaistes platformām. Bažas par Vācijā 2017. gadā pieņemtā likuma pret naida runu un cita veida saturu internetā jeb *Netzwerkdurchsetzungsgesetz*⁵⁴ cenzējošo un bloķējošo dabu⁵⁵ apstiprinājās jau pirmajās likuma spēkā esības stundās, kad platformu darbinieki, baidoties no potenciāli piemērojamiem milzīgiem naudas sodiem, dzēsa parodiju saturošu saturu, to klasificējot kā naida runu.⁵⁶

Visbeidzot, sagaidāms, ka vismaz sākumā šāda sistēma būtu stipri palēnināta – galu galā algoritmam būtu jāsalīdzina augšupielādētais saturs ar visiem datubāzē jau esošajiem daudzskaitļīgajiem materiāliem. Līdz ar to tiktu apdraudēta vairāku sociālo platformu galvenā būtība: iespēja maksimāli ātri dalīties ar informāciju.

Teorētiski personas varētu cīnīties pret algoritmu pieņemtajiem lēmumiem, iesniedzot sūdzības par nepamatotu darbu augšupielādes liegumu. Eiropas Parlamenta piedāvātā⁵⁷ un Trialogā par labu atzītā norma arī paredz platformu pienākumu nodrošināt šādu sūdzību efektivitāti un cilvēku iesaisti sūdzību izvērtēšanā. Tomēr šāda pieeja prasa lielu entuziasmu un gatavību aizstāvēt savas tiesības: ir maz ticams, ka lielākajai daļai platformu lietotāju būs resursi uzsākt šādu cīņu pat līdz tiesai.

Turklāt jautājums nav tikai par algoritmu, bet arī par platformu darbinieku pieeju video dzēšanai: novirzot atbildību par visiem autortiesību aizskārumiem uz šo personu pleciem, pastāv risks, ka arī viņi, cilvēcisku faktoru virzīti, neviļus pārbaudes ietvaros tomēr neatjaunos tiesisku saturu. Par cilvēciskās kļūdas iespēju liecina arī reāli notikumi, piemēram, gadījums, kad personai vairāk nekā 10 gadus bija jācīnās, lai tās nepamatoti noņemtais video ar mūzikas pavadījumā dejojošu bērnu tiktu atjaunots interneta vidē.⁵⁸

Pieejami arī vairāki argumenti, kas mēģina norādīt, ka 13. panta noteiktie filtri nemaz nebūs tik ierobežojoši. Piemēram, tiek teikts, ka filtri nebloķēs mēmes un cita veida parodiju, jo šāda tipa saturs ir īpaši izcelts ārpus Eiropas autortiesību regulējuma: šādu viedokli izteicis A. Foss,⁵⁹ un uz to norāda Eiropas Parlamenta pozīcijā ietvertais teikums: "Tiešsaistes satura pakalpojumu sniedzēju un tiesību īpašnieku sadarbības rezultātā netiek liegta pieeja tādiem darbiem vai citiem aizsargātiem tiesību objektiem, kas nepārkāpj autortiesības, tostarp tādiem, uz kuriem attiecas autortiesību izņēmums vai ierobežojums."⁶⁰ Arī Trialoga ietvaros uzsvērtas atsaucis uz "Eiropas Savienības tiesībās pastāvošajiem izņēmumiem."⁶¹ Tomēr Eiropas Savienībā nepastāv tiešs un vienots autortiesību izņēmumu saraksts – jau 2001. gada Autortiesību direktīva noteica valstīm tiesības pašām izvēlēties no konkrēta saraksta valstī piemērojamos autortiesību izņēmumus.⁶² Otrkārt, pat valstis, kurās parodija ir pieļaujama, kā, piemēram, Latvijā, ir maz ticams, ka filtri spēš to kādā veidā atpazīt un atšķirt no patiešām nelegāla satura. Turklāt gan šī norma, gan arī šībrīza Eiropas autortiesību regulējums ir ietverts direktīvā – tas nozīmē, ka katras valsts pieeja normu interpretācijā un ieviešanā arīdzan atšķirtos, tādējādi vēl vairāk sarežģījot tiesisko situāciju. Jauna mākslinieka darbs, kura dziesmas būs līdzīgas iepriekšējiem skaņdarbiem, vienā valstī tiktu uzskatīts par plagiātu, bet citā valstī būtu atļauts saturs: kā šādā situācijā rīkoties algoritmam?

53 Campbell C. Meet the music companies behind many of those YouTube copyright claims. 18.12.2013. Pieejams: <https://www.polygon.com/2013/12/18/5224022/meet-the-music-companies-behind-many-of-those-youtube-copyright-claims> [skatīts 22.01.2018.].

54 Netzwerkdurchsetzungsgesetz, vom 1. September 2017, BGBl. I, S. 3352.

55 Kritiker fürchten Zensur und sehen die Meinungsfreiheit in Gefahr. Süddeutsche Zeitung, 01.01.2018. Pieejams: <https://www.sueddeutsche.de/digital/netzwerkdurchsetzungsgesetz-beginnt-jetzt-das-grosse-loeschen-1.3809895-2> [skatīts 18.12.2018.]; Kreml S. Kritiker: Bundespräsident muss Netzwerkdurchsetzungsgesetz stoppen. Heise Online, 01.07.2017. Pieejams: <https://www.heise.de/newsticker/meldung/Kritiker-Bundespraesident-muss-Netzwerkdurchsetzungsgesetz-stoppen-3760650.html> [skatīts 18.12.2018.]; Reuter M. Allzu restriktiv: OSZE warnt vor Netzwerkdurchsetzungsgesetz. Netzpolitik, 04.10.2017. Pieejams: <https://netzpolitik.org/2017/allzu-restriktiv-osze-warnt-vor-netzwerkdurchsetzungsgesetz/> [skatīts 12.12.2018.].

56 Lobo S. Die stumpfe Pracht des NetzDG. Spiegel Online, 03.01.2018. Pieejams: <http://www.spiegel.de/netzwelt/web/netzdg-berechtigtes-getoese-um-ein-daemliches-gesetz-a-1185973.html> [skatīts 18.12.2018.].

57 Eiropas Parlamenta 2018. gada 12. septembrī pieņemtie grozījumi priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) (1) (Parastā likumdošanas procedūra: pirmais lasījums). Pieejami: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+XML+V0//LV> [skatīti 18.12.2018.], 13. panta 2.b punkts.

58 Lenz v. Universal. Pieejams: <https://www.eff.org/cases/lenz-v-universal> [skatīts 18.12.2018.]; Doctorow C. Yes, the EU's New #CopyrightDirective is All About Filters. Electronic Frontier Foundation, 30.11.2018. Pieejams: <https://www.eff.org/deeplinks/2018/11/yes-eus-new-copyrightdirective-all-about-filters> [skatīts 18.12.2018.].

59 Axel Voss on copyright reform: "We want to protect the rights of creatives". 12.09.2018. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20180628STO06869/copyright-reform-we-want-to-protect-creatives-rights> [skatīts 18.12.2018.].

60 Eiropas Parlamenta 2018. gada 12. septembrī pieņemtie grozījumi priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) (1) (Parastā likumdošanas procedūra: pirmais lasījums). Pieejami: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+XML+V0//LV> [skatīti 18.12.2018.], 13. panta 2.a punkts.

61 Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market. COM (2016) 593 final – 2016/0280 (COD). PART 2: ARTICLES, Version 6.1., 14.12.2018., 77. lpp.

62 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā. OV, 22.06.2001., L 167, 17. nodaļa, 1. sējums, 230.–239. lpp., 5. panta trešā daļa.

Paredzētais mehānisms potenciāli apdraud arī platformu konkurenci: ne visas platformas var atļauties izveidot *Youtube* mehānismiem identiskus līdzekļus lietotāju tiesību aizsardzībai.⁶³ Tomēr tām šāds pienākums rastos jau līdz ar piecdesmit pirmā darbinieka pieņemšanu vai konkrēta ieņēmumu līmeņa (10 miljoni eiro gadā) sasniegšanu⁶⁴ – turklāt arī tikai tad, ja panta gala versijā joprojām tiktu paredzēts atbildības izņēmums mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Sliktākajā gadījumā cīņu pret jebkādiem autortiesību aizskārumiem būtu jāuzsāk visa lieluma platformām bez iepriekšminēto kritēriju izpildes. Šāda pieeja būtu pretrunā Eiropas Parlamenta panāktajam kompromisam: tieši mazo un vidējo kompāniju izņēmums bija viens no pamatojumiem 13. panta pozīcijas pieņemšanai atkārtotajā balsojumā.⁶⁵

Mehānismu (ne)piemērotība mērķu sasniegšanai

Protams, būtiski saprast, ka panta saturs nav tikai filtru mehānisma izveide. Centrālais jautājums, kas ir arī panta izveidošanas mērķis, ir godīga atbildība satura īpašniekiem un platformu savstarpējā "vienādošana".

Fakts, ka šobrīd mūzikas autori par savu digitālajās platformās publicēto saturu saņem relatīvi zemu atbildību, kas nav salīdzināma ar pašu platformu ienākumiem, ir nenoliedzams.⁶⁶ Tomēr jautājums ir par līdzekļiem, ar kuriem novērst šo nevienlīdzību: nevis tikai pašu mehānismu praktiskā puse un radītie cenzūras un mazo platformu izdzīvošanas apdraudējuma riski, bet arī to piemērotība rada šaubas, vai tiešām šādi tiks atrisināts pārāk zemo atbildību jautājums. Piemēram, daži autori ir norādījuši, ka liela daļa problēmas slēpjas ne tikai atšķirībā starp platformu un mūzikas autoru ienākumiem, bet arī mūzikas izdevniecību ienākumu apjomā, kas arī salīdzinājumā ar autoriem piešķirtajiem līdzekļiem esot relatīvi augsti,⁶⁷ savukārt citi avoti uzsver šīs informācijas par naudas dalījumu absolūto neaurspīdīgumu.⁶⁸ Tomēr šie nav ne Direktīvas, ne 13. panta jautājumi. Šādi autortiesību subjektu tiesību nodrošināšanai būtu pietiekami ar pantā minēto obligāto licences līgumu slēgšanu

un jau pazīstamo *notice-and-take-down* no licenču īpašnieku puses, ja šie mehānismi tiktu īstenoti vēl rūpīgāk. Līdz ar to nav skaidrs, kādēļ platformām būtu jāveido sarežģīti video analīzes mehānismi un daudzslāņainas sūdzību struktūras. Turklāt lielākā daļa sūdzību izteiktas tikai par konkrētām video augšupielādes un mūzikas straumēšanas platformām: vai tiešām tā vietā, lai cīnītos ar šo informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēju iespējamo negodprātību un zemajām likmēm, būtu jāveido ļoti plašu platformu loku aptverošs regulējums?

Papildus tam *ContentID* pieredze norāda, ka 90 % gadījumu satura oriģināla autori nav vēlējušies aizskarot darbu dzēst, tā vietā izvēloties saņemt daļu no darba ienākumiem.⁶⁹ Populārām dziesmām, kas tiek izmantotas neskaitāmos video, tas būtu nozīmējis papildu ienākumus.

Turklāt, kaut gan lobiju par panta pieņemšanu veica galvenokārt mūzikas un video industriju pārstāvošās organizācijas, 13. pants skartu jebkuru materiālu, uz kuru var attiecināt autortiesības – foto, audio, video, tekstus u.c. Tas nozīmē, ka izmaiņas būs redzamas arī komentāru sadaļās, kodēšanas platformās un cita veida tiešsaistē pieejamā saturā. Tomēr par šo saturu ir bijis samērā maz skaidrojumu: piemēram, nav saprotams, kurā brīdī ienākumu nevienlīdzība ir radusies foto augšupielādes platformās. Tātad – kāds mērķis ir šo platformu aptveršanas pamatā un kādā veidā algoritms spēs nošķirt vienas kafijas tasītes foto no cita, izlemjot, vai konkrētais foto aizskar autortiesības? Īsts izaicinājums radīsies, kad autors augšupielādēs savu saulrieta fotogrāfiju: filtrs varētu to nepieņemt, atzīstot līdzību ar citiem saulrietiem. Šajā brīdī piedāvātā "visaptverošā" licence situāciju vēl vairāk sarežģī, jo nav iespējams iedomāties, kā tiktu nošķirts plaģiāts un jauns mākslas darbs, kura autors bez komerciāla nolūka ir pārveidojis oriģinālo fotogrāfiju.

Situācijas sabalansēšana

Pat ņemot vērā pret pantu vērsto kritiku un tā radītos riskus, jāatzīst, ka vismaz dažas reakcijas uz to ir nedaudz pārspīlētas, turklāt dažus no riskiem vēl iespējams novērst.

Lai gan filtru mehānismi nav atzīstami par piemērotāko veidu, kā cīnīties pret autortiesību aizskārumu, dažu video augšupielādētāju bažas par iespējamo viņu kanālu slēgšanu vai *Youtube* "nāvi"⁷⁰ ir nepamatotas. Pat skarbākās 13. panta interpretācijas kontekstā nevienai video vai cita satura glabāšanas platformai nav pamata vai pienākuma slēgt veselus kanālus; jautājums ir par atsevišķiem aizskarošiem video. Papildus tam pēc filtru analīzes atkal jāuzsver Eiropas Parlamenta pēdējā panta

63 Maack M.M. The EU's disastrous Copyright Reform, explained by its lovers and haters. The Next Web. Pieejams: <https://thenextweb.com/eu/2018/06/19/the-eu-disastrous-copyright-reform-explained/> [skatīts 17.12.2018.].

64 Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422). OV, 20.05.2003., L 124, 36.–41. lpp.

65 Eiropas Parlamenta deputātes Jūlijas Redas (*Julia Reda*) Twitter ieraksts. Pieejams: <https://twitter.com/Senficon/status/1073272072187588608> [skatīts 22.01.2019.].

66 Resnikoff P. IFPI, IMPALA, ECSA, ICMP, and GESAC Jointly Respond to YouTube's 'Fact Free Fear-Mongering'. Digital Music News, 21.11.2018. Pieejams: <https://www.digitalmusicnews.com/2018/11/21/music-organizations-youtube-fear/> [skatīts 18.12.2018.].

67 Mulligan M. Article 13 – Laws of Unintended Consequences. 14.09.2018. Pieejams: <https://musicindustryblog.wordpress.com/2018/09/14/article-13-laws-of-unintended-consequences/> [skatīts 18.12.2018.].

68 Doctorow C. Article 13: If You Want To Force Google to Pay Artists More, Force Google to Pay Artists More. Electronic Frontier Foundation, 21.11.2018. Pieejams: <https://www.eff.org/deeplinks/2018/11/article-13-if-you-want-force-google-pay-artists-more-force-google-pay-artists-more> [skatīts 18.12.2018.].

69 Kyncl R. Why creators should care about European copyright rules. Youtube Creator Blog, 04.09.2018. Pieejams: <https://youtube-creators.googleblog.com/2018/09/why-creators-should-care-about-european.html> [skatīts 22.01.2019.].

70 Piemēram: Goodbye YouTube. #SaveYourInternet. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=JNAXsxTaA7M> [skatīts 18.12.2018.]; The End of Youtube in Europe? What is Article 13? #SaveYourInternet. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=2LaN-3mX0EI> [skatīts 18.12.2018.].

redakcijā rūpīgi izvērstie sūdzību mehānismi (kas ļoti ticami tiks saglabāti arī gala versijā) – lai gan to izmantošana ne vienmēr varētu būt vienkārša, tie tomēr novērstu absolūtu automātisku cenzūru bez cilvēka iesaistes, ar ko šobrīd tiek biedēts. Tāpat ir maz ticams, ka *Youtube*, kuram vienīgajam no visām augšupielādes platformām jau ir tik attīstīts mehānisms kā *ContentID*, vēlētos pazaudēt Eiropas tirgu – gluži pretēji, šajā situācijā tieši *Youtube* ir vislielākās priekšrocības. Te gan atkal jādomā par iepriekšminētajiem mazajiem uzņēmumiem un to nākotni nevienlīdzīgas konkurences apstākļos.

Tāpat normas attīstības rezultātā vairs nav izmantojams arguments, ka no panta zaudētāji varētu būt paši autortiesību īpašnieki, jaunajiem faniem konkrēto grāmatu, seriālu vai mūzikas grupu vairs nespējot atrast caur citu entuziastu veidotajiem darbu turpinājumiem un pārveidojumiem. Šādu risku novērš ieviestā drošības klauzula, kas nosaka, ka licences aptver arī citu lietotāju augšupielādētus pārveidotus darbus, kas netiek publicēti komerciālos nolūkos. Tas nozīmē, ka, izpildoties noteiktiem kritērijiem, fanu video būs pasargāti ar pašas filmas vai grāmatas autora licenci. Protams, jautājumi rodas par patiešām populāriem lietotāju veidotiem materiāliem, kas gluži neviļus var sākt radīt komerciālus ienākumus, kā arī par algoritmu precizitāti – kā jau norādīts iepriekš, pastāv iespēja, ka šī drošības klauzula nemaz nedarbosies, jo tehnika nespēs nošķirt aizskārumus no tiesiskiem jaundarbiem.

Savukārt, ja panta redakcija netiks pieņemta tās skarbākajā iespējamā veidā – respektīvi, ja Trialoga laikā puses vienojas par citu platformu atbildības veidu – platformām praktiski vairs nerastos tiešs pienākums ieviest filtru mehānismus. Tas krietni mazinātu pret Direktīvu vērstu argumentu spēku.

Tātad interneta vidē joprojām izteiktie argumenti par 13. pantu kā “interneta nāvi”⁷¹ vairs nav pamatoti –

protams, šim argumentam automātiski neatceļot Direktīvas iespējamus draudus kompānijām, kas ir mazākas par *Youtube*, un lietotājiem, kuru saturs varētu tikt nepamatoti dzēsts.

Ar skatu nākotnē

Svarīgi atzīmēt, ka līdz Direktīvas un 13. panta apstiprināšanai vēl paies vairāki mēneši. Šobrīd vēl nav zināms, kad varētu norisināties pārceltā pēdējā Trialoga diskusija, tādēļ maz ticams, ka Direktīva tiks pieņemta pirms 2019. gada maijā plānotajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Tas nozīmē, ka teorētiski vēl ir nedaudz laika, lai visas iesaistītās puses aktīvi aizstāvētu savu viedokli. Noteikti pieaugs arī pret Direktīvu un 13. pantu parakstījušos personu skaits: platformā *Change.org* savu viedokli izteikuši jau vairāk nekā 4,5 miljoni cilvēku,⁷² turklāt Trialoga laikā izteiktie argumenti mudina domāt, ka nu cīņa sāksies arī par mazo un vidējo kompāniju tiesībām.

Jebkurā gadījumā ir nozīmīgi saprast, ka 13. panta sekas vēl nav tieši paredzamas. Viss ir atkarīgs no normas pēdējās redakcijas, tehnoloģiju iespējām un visu iesaistīto pušu vēlmes mehānismu iedzīvināt. Varbūt tiešām piepildīsies A. Fosa teiktā, un, “kad debates norims, internets būs tikpat brīvs kā pašlaik, mākslinieki un žurnālisti saņems taisnīgāku atbildību par savu darbu, un mēs brīnīsimies, par ko gan bija viss satraukums”⁷³ – bet varbūt mainīsies mūsu izpratne gan par autortiesībām, gan par interneta vidi. ■

72 *Change.org*. Stop the censorship-machinery! Save the Internet! Pieejams: <https://www.change.org/p/european-parliament-stop-the-censorship-machinery-save-the-internet> [skatīts 22.01.2019.].

73 Eiropas Parlaments apstiprina savu viedokli par autortiesību noteikumiem digitālajā vidē. 12.09.2018. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/latvia/lv/jaunumi/2018/septembra_jaunumi_2018/eiropas-parlaments-apstiprina-savu-viedokli-par-autortiesibu-noteikumiem-digit-laj-vid.html [skatīts 18.12.2018.].

71 Piemēram: The End of the Internet... Death by Article 13 Law. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=2VHv0Nsajoc> [skatīts 22.01.2019.].

PAŠVALDĪBU TIESĪBĀM VELTĪTAIS “JURISTA VĀRDA” SPECIĀLAIS LAIDIENS:

Kādos gadījumos un ar kādu procedūru iespējams atlaist pašvaldības domi?

Tiesiskā analīze, balstoties uz Rīgas domes atļaušanas likumprojekta piemēru.

Kā arī: Latvijas administratīvi teritoriālā iedalījuma problemātika • Valsts kontroles ieteikumi pašvaldību deputātu atlīdzības, pedagogu virsstundu apmaksas un pašvaldību speciālo budžetu noteikšanā • Vai pašvaldībām ir likumdevēja rīcības brīvība? • Pašvaldību tiesību pamatjēdzieni • Aktuālas detaļplānojuma īstenošanas problēmas • Rīgas domes saistošo noteikumu tiesiskuma pārbaudes metodes • Pašvaldību saistošo noteikumu izstrādes un izvērtēšanas metodoloģija.

Žurnālu var nopirkt “Latvijas Vēstneša” Klientu centrā Rīgā, Bruņinieku ielā 53, vai pasūtīt pasta piegādi (t. 67898740).

